

ชื่อคุณนิพนธ์	:	การพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ผู้วิจัย	:	พระปลัดประติสฺฐ์ จิตาโก (ประคองสาย)
ปริญญา	:	พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)
คณะกรรมการควบคุมคุณนิพนธ์	:	อาจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร ศศ.บ., น.บ., พบ.ม., รป.ด. : ผศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม พธ.บ., M.A., Ph.D. (Pol. Sc.)
วันสำเร็จการศึกษา	:	๒๖ มีนาคม ๒๕๕๘

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ (๒) ศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ (๓) นำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๒๒ คน และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Qualitative Research) จากกลุ่มตัวอย่าง ๓๗๑ คน เพื่อศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใน ๕ ด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านการบริหารจัดการ ๒) ด้านกายภาพ ๓) ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ๔) ด้านการเรียนการสอน และ ๕) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบเบื้องต้นก่อนนำเสนอต่อการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อพัฒนารูปแบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และนำเสนอต่อเวทีประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เพื่อให้ได้รูปแบบที่เป็นมาตรฐานก่อนที่จะนำเสนองานวิจัยต่อสาธารณะ

ผลการวิจัย พบว่า

๑) โรงเรียนวิถีพุทธ เป็นโรงเรียนที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียน เน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา อย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้พัฒนาการกิน อยู่ ดู ฟัง ให้เป็น และนำเอาหลักธรรมทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนการสอน โดยยึดหลักไตรสิกขามาบูรณาการเข้ากับบริบทของโรงเรียนและชุมชน ร่วมกันพัฒนาทักษะชีวิต การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็นต้น โดยมีแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ๕ ด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านการบริหารจัดการ ๒) ด้านกายภาพ ๓) ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ๔) ด้านการเรียนการสอน และ ๕) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์

๒) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุต่ำกว่า ๒๐ ปี เป็นนักเรียน มีการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ในภาพรวม พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการบริหารจัดการคือสิ่งที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับที่สูงมาก รองลงมาคือด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านกายภาพ และด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ส่วนที่มีระดับการปฏิบัติที่น้อยที่สุด คือด้านการเรียนการสอน

๓) แนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้น จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ของผู้วิจัย ประกอบด้วย ๖ ด้าน คือ

๓.๑) ด้านการบริหารจัดการ ควรสร้างความเข้าใจในกระบวนการบริหารจัดการร่วมกันของทุกๆ ฝ่าย โดยมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน และกำหนดให้บุคลากรทุกคนได้มีส่วนร่วม พร้อมทั้งนำหลักอิทธิบาทธรรม ๔ มาบูรณาการ

๓.๒) ด้านกายภาพ บ้าน วัด โรงเรียน ควรประสานงานกัน โดยให้ทุกฝ่ายมีความตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามแนววิถิพุทธ และสร้างความเข้าใจในการวิถีชีวิตและวัฒนธรรมแบบวิถิพุทธ พร้อมทั้งสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามหลักสัปปายะ ๗

๓.๓) ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ควรกำหนดแผนและนโยบายร่วมกัน ประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน โดยมุ่งการตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต พร้อมทั้งบูรณาการตามหลักอริยสัจ ๔ ในการดำเนินชีวิต

๓.๔) ด้านการเรียนการสอน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรของโรงเรียน ควรเป็นต้นแบบในการเรียนรู้ที่ดี เน้นการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน และจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา พร้อมกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมอื่นๆ

๓.๕) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ผู้บริหาร ครู บุคลากรของโรงเรียน และนักเรียน ควร สร้างความเป็นกัลยาณมิตร ด้วยการยิ้มแย้มแจ่มใสทักทายกัน เพื่อส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี และบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรม

๓.๖) ด้านการพัฒนาบุคลากร โรงเรียนควรกำหนดแผนการพัฒนาบุคลากรอย่างชัดเจน โดยการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลากร สัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเรียนรู้ รวมถึงการสนทนาหรือสอบถามผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ โดยนำหลักภavana ๔ เป็นแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

Dissertation Title : The Development of Administration Model of Buddhist Way School in Ayutthaya Province

Researcher : Phrapalad Pradisist Thitābho (Prakongsai)

Degree : Doctor of Philosophy (Buddhist Management)

Dissertation Supervisory Committee

: Dr. Busakorn Watthanabut, B.A., LL.B., M.S., D.P.A.

: Asst. Prof. Dr. Surapon Suyaprom, B.A., M.A., Ph.D. (Pol. Sc.)

Date of Graduation : March 26, 2015.

Abstract

The objectives of this research were 1) to study principles and theory of administration model of Buddhist Way School. 2) to study the generality of administration model of Buddhist Way School in Ayutthaya province and 3) to propose the development of administration model of Buddhist Way School in Ayutthaya province. The researcher used the mixed research methods comprising both qualitative and quantitative approach. For qualitative research, the study was conducted by in-depth interviewing from 22 key informants selected by purposive method. For the quantitative research, the study was conducted by collecting the data 371 persons in 5 aspects as follows 1) Management competent 2) Physical compound and school environment 3) Constructive activities 4) Teaching and learning and 5) Sound human relations. The data were analyzed by descriptive statistics including percentage, mean and standard deviation, and focus group discussion.

The research findings were as follows :

1) Buddhist Way School was general school with normal system that were integrated with Buddhism for management and development. This school hold to development according to Tri-sikkha : Sila, Samādhi and Paññā by integration process as all students had to be beware of each step of eating, living, looking and listening, all of daily life in schools and community. The direction of Buddhist Way Schools management composed of 5 aspects as follows : 1) Management competent 2) Physical compound and school environment 3) Constructive activities 4) Teaching and learning and 5) Sound human relations.

2) The general data found that, The majority of respondents female with age below 20 years, who graduated below bachelor degree and they studied in a big

size school. The overall of Buddhist Way School, Ayutthaya province were used this types of the school in the highest level. While in the second level were Constructive activities, Physical compound and school environment and Teaching and learning were in the level of the more improving.

3) The development of administration model of Buddhist Way School in Ayutthaya province found as the follows :

3.1) Administrators should be given knowledge to understand about the process of that integration with Iddhipada 4 and assign teach to responsible for this core of Dhamma.

3.2) The so called “Borworn” (Home + Temple + School) have to join effort to develop the Buddhist way in school and community together by using Suppaya 7.

3.3) Recommendation Dhamma should planed the policy together, to the important of integrate of using Noble truth 4 with a policy implementation.

3.4) The Administrator, teachers and staffs should be set the role model to example and applied to use in daily life. The Subject should be followed according to Tri-sikkha.

3.5) The Administrator, teachers, staffs, students should be as a family type to promote interaction for a good direction in line with Brahmavihara 4.

3.6) The school should be set personnel development plan to develop the activities, seminars and dialogue with expert in line with Bhavana 4.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มี อาจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร และ ผศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขมาด้วยดีโดยตลอด

ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ ประธานกรรมการ, ศ.ดร.บุญทัน ดอกไทยสง, อาจารย์ ดร.สุรชัย พรหมพันธ์, ผศ.ดร.กิตติทัศน์ ผกาทอง, อาจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร และ ผศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม ที่ได้สละเวลาและให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ทำให้งานวิจัยดำเนินไปด้วยความราบรื่น

ขอขอบพระคุณพระครูปริยัติกิตติธำรง, ผศ.ดร., อาจารย์ พระมหาอำนาจ อัสสุการ์, ดร., ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, ผศ.ดร.รัชชนันท์ อิศรเดช, อาจารย์ ดร.ยุทธนา ปราณีต ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า ช่วยตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหา ระเบียบวิธี และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

อนึ่ง ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้บริหาร ครู บุคลากร และนักเรียนของโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ทั้ง ๒๐ โรงเรียน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลส่งคืนผู้วิจัย

และขอขอบพระคุณ พระครูภาวนารัตนาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดสำเภากลุ่ม เจ้าคณะตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เมตตาอนุเคราะห์ให้การสนับสนุนการศึกษาและให้โอกาสในการเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดมา และที่สำคัญ ได้มอบความไว้วางใจให้แก่ผู้วิจัยในการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ที่มอบหมาย

สุดท้าย ขอขอบพระคุณพระอาจารย์ทุกรูป คณาจารย์คณะสังคมศาสตร์ทุกท่าน และเจ้าหน้าที่ทุกคน ที่ได้ให้ความรู้ ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการ และประสบการณ์ ตลอดจนสหธรรมิก มี พระวินัยธรประพันธ์ อโศก, พระปลัดสมพงษ์ กวีวิไล, พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ และพระมหาปัญญา ญาณาสิริ เป็นต้น ที่เป็นกำลังใจอย่างดีเยี่ยม และให้การช่วยเหลือผู้วิจัยตลอดมา รวมถึงโยมมารดาบิดาที่ได้ให้การอุปถัมภ์เป็นภาระในงานต่างๆ ขออนุโมทนาในคุณงามความดีแต่ทุกท่าน

พระปลัดประดิษฐ์ จิตาโก (ประกอบสาย)

๒๖ มีนาคม ๒๕๕๘